

2015-12-09

Fråga-svar

Ryssland. Staten, högerextrema grupper och Russian National Unity (RNE)

Fråga

- Hur är situationen allmänt för högerextrema organisationer i Ryssland idag?
- Finns det information om organisationen RNE:s aktiviteter i Ryssland de senaste 2-3 åren (2013-2015)?
- Har RNE kopplingar till staten?

Svar

Om terminologin

I källmaterialet används orden nationalistiska och högerextrema grupper synonymt, något som återspeglas i det här fråga-svaret. Med dessa termer avses våldsbejakande grupper eller organisationer som placerar sig på den yttersta högerkanten och har en uttalat rasistisk och fascistisk agenda. I Ryssland är de flesta politiska aktörer, sett i en svensk kontext, väldigt nationalistiska, men den statssanktionerade nationalismen bör inte förväxlas med den mer våldsbetonade extremhögern.

Extremhögern och RNE i Ryssland

Den socialistiska sidan The Bullet skriver att de flesta nationalistiska grupperingar på det stora hela har tappat det inflytande de hade på 90-talet, och att de har delats upp i mindre grupper, omvandlats till nya organisationer eller helt enkelt förbjudits (The Bullet, 2014-09-23).

Den ryska NGO:n SOVA Center for Information and Analysis (SOVA), som bevakar rasism, radikalisering och religion i det ryska samhället, konstaterar att ryska nationalistisk huvudsakliga fokus sedan tidigt 2014 varit händelseförloppet i Ukraina. En anledning till detta framförs vara att

dessa grupper tidigare huvudsakliga fråga, motstånd till migranter, inte längre uppmärksammas på samma sätt som förr i Ryssland. De extremhögra rörelserna är dock splittrade i Ukraina-frågan och har positionerat sig på olika sidor i konflikten. Vissa har även åkt till Ukraina för att strida, men det finns inga tillförlitliga siffror på hur många personer det rör sig om. Ukraina uppmärksammas även mycket i rysk media, vilket gör det svårare för dessa grupper att äga frågan. Den ryska retoriken om Ukrainas regering som fascister har också möjligtvis reflekterat negativt på den traditionella extremhögern. Enligt SOVA har kraftsamlingar mot ”etniska brott” blivit färre, räder minskat, strategin att elda upp massorna med anti-slavisk retorik över enstaka händelser (den så kallade ”Kondopogateknologin”) har i princip övergivits och de nationalistiska marscher som hålls årligen benämns som misslyckanden. SOVA bedömer att den extremhögra kriminaliteten totalt var lägre än tidigare år under 2014. Våldsbrotten mot kaukasier och centralasiater minskade men våld riktat mot oppositionella politiska grupperingar ökade däremot (SOVA, 2015-04-21).

2013 rapporterade SOVA att frekvensen gatuvåld, förknippad med högerextrema grupper, ökat igen efter att ha varit på nedgående de föregående åren. Detta sammanföll med en anti-migrantkampanj från myndigheternas sida, vilket gav ökad uppmärksamhet till nationalisterna och deras aktioner. SOVA skriver dock att medan stödet ökade för dessa grupperingar så tog sammanslutningarna själva ett steg tillbaka till att fungera mer som semi-legala extremistceller än organisationer (SOVA, 2014-03-31).

Om RNE skriver SOVA att organisationen var som störst på 90-talet och då hade flera tusen medlemmar, men att den de senaste åren inte gjort något som uppmärksammats utöver någon enstaka nationalistisk marsch. I nuläget finns en liten skara RNE-anhängare, som fortfarande är lojala till ledaren Alexander Barkashov, i Ukraina. De har även rekryteringskampanjer online (SOVA, 2015-04-21; 2015-11-27). Även sidan The Interpreter konstaterar att RNE för en tynande tillvaro i Ryssland men att de verkar ha medlemmar som strider i sydöstra Ukraina (The Interpreter, 2014-08-04). The Bulletin anger att det är två faktorer av ryska RNE som strider i Ukraina (The Bulletin, 2014-09-23).

Staten, högerextrema organisationer och RNE

Enligt listan över förbjudna extremistorganisationer, publicerad på Justitieministeriets hemsida, är RNE:s lokalorganisation i Ryazan förbjuden (Министерство Юстиции Российской Федерации, odaterad). SOVA har tidigare rapporterat att den regionala avdelningen av RNE i Tatarstan förbjöds av högsta domstolen i Tatarstan 2003, och att den 2011 togs med på den federala listan (SOVA, 2011-11-09).

Enligt SOVA förkastar de flesta nationalisterna på gräsrotsnivå samarbete med myndigheterna. Centret ser överlag att fokus bland dessa grupper är mer på

våld än på politiskt arbete. Under 2014 fängslades flera aktivister i ökända nationalistiska organisationer, men SOVA konstaterar att de angivna brotten och de åberopade lagparagraferna många gånger valdes på måfå och att det finns fog att misstänka att politisk förföljelse spelat in, då alla åtalade var uttalade kritiker gentemot regeringen och även ofta dess handlingar i Ukraina (SOVA Center for Information and Analysis, 2015-04-21). Samma slutsats drar NGO:n för första halvåret 2015, då myndigheterna ingripit för att motverka den ökade militariseringen hos de nationalistiska grupperingarna men gjort det på sådant sätt att främst högerextrema opponenter mot Kremlin påverkats. Därför anser SOVA att myndigheternas agerande inte försvagat rysk högerextremism i stort (SOVA, 2015-08-31).

The Bullet betecknar förhållandet mellan stat och högerextrema grupper som motsägelsefullt. Staten anholder aktivister och förbjuder i vissa fall organisationer, och många högerextremister betecknar sig som motståndare till den nuvarande regeringen och deltar i oppositionella grupper och protester. Det finns även högerextrema grupper som är lojala till Kremlin även om den statssanktionerade nationalismen inte är lika extrem som dessa grupper. Den nationalistiska atmosfären är påtaglig i Ryssland, men kombinerat med den antifascistiska retoriken riktad mot den ukrainska regeringen så främjar den enligt The Bullet inte den nynazism som många högerextrema organisationer representerar, även om den kan fungera som grogrund till den (The Bullet, 2014-09-23).

Om 2013, året innan maktskiftet i Ukraina, skrev SOVA i sin årsanalys att även om nationalismen under det året stärkts så ökade det inte vare sig nationalisternas politiska inflytande eller deras medlemsantal. Dock sammanföll nationalisternas anti-migrantretorik med ett skifte i regeringspolicy, vilket i vissa fall ledde till att polisen och den federala migrationsservicen samarbetade med extremistgrupper i räder mot migranter samtidigt som flertalet högerextremister åtalades för egna räder (SOVA, 2014-03-31).

I en analys publicerad 2012 på den tyska tankesmedjan Friedrich Ebert Stiftungs hemsida står om olika högerextrema grupper att ”[t]hey all are placed outside the existing political institutions and lack access to the system.” Författaren noterar dock att medan extremhögern är en marginell företeelse idag så anser många i Ryssland att nationalism som ideologi med största sannolikhet kommer att få starkare fotfäste under de närmaste åren. De högerextrema organisationerna hålls enligt analysen tillbaka av polispåverkan och förtryck, men att det saknas en strategi både från staten och från civilsamhället att stävja utvecklingen (Friedrich Ebert Stiftung, 2012).

Denna sammanställning av information/länkar är baserad på informationssökningar gjorda under en begränsad tid. Den är sammanställd utifrån noggrant utvalda och allmänt tillgängliga informationskällor. Alla använda källor refereras. All information som presenteras, med undantag av obestridda/uppenbara fakta, har dubbelkontrollerats om inget annat anges.
--

Sammanställningen gör inte anspråk på att vara uttömmande och bör inte tillmätas exklusivt bevisvärde i samband med avgörandet av ett enskilt ärende.
Informationen i sammanställningen återspeglar inte nödvändigtvis Migrationsverkets officiella ståndpunkt i en viss fråga och det finns ingen avsikt att genom sammanställningen göra politiska ställningstaganden.
Refererade dokument bör läsas i sitt sammanhang.

Källförteckning

(alla källor hämtade 2015-12-07)

Friedrich Ebert Stiftung, *The Ultra-Right in Russia in 2012*, 2012,
<http://library.fes.de/pdf-files/id-moe/09348.pdf>

Министерство Юстиции Российской Федерации, *Список экстремистских организаций*, odaterad,
http://minjust.ru/nko/perechen_zapret

SOVA Center for Information and Analysis, *Calm Before the Storm? Xenophobia and Radical Nationalism in Russia, and Efforts to Counteract Them in 2014*, 2015-04-21, <http://www.sova-center.ru/en/xenophobia/reports-analyses/2015/04/d31818/>

SOVA Center for Information and Analysis, *Moscow-2015: The "Russian" and Other Nationalist Marches*, 2015-11-27, <http://www.sova-center.ru/en/xenophobia/news-releases/2015/11/d33323/>

SOVA Center for Information and Analysis, *Pro-Kremlin and Oppositional – with the Shield and on It: Xenophobia, Radical Nationalism and Efforts to Counteract them in Russia during the First Half of 2015*, 2015-08-31, <http://www.sova-center.ru/en/xenophobia/reports-analyses/2015/08/d32675/>

SOVA Center for Information and Analysis, *Summer 2011: A New Batch of Neo-Nazi Convicts and Dreams of a Second Manezh*, 2011-11-09, <http://www.sova-center.ru/en/xenophobia/reports-analyses/2011/11/d22976/>

SOVA Center for Information and Analysis, *The Ultra-Right Shrugged: Xenophobia and Radical Nationalism in Russia, and Efforts to Counteract Them in 2013*, 2014-03-31, <http://www.sova-center.ru/en/xenophobia/reports-analyses/2014/03/d29236/>

The Bullet, *The Russian Far Right*, 2014-09-23,
<http://www.socialistproject.ca/bullet/1038.php>

The Interpreter, *Roots of Pro-Russian Separatists in Russia's Ultranationalist Groups*, 2014-08-04,
https://pressimus.com/Interpreter_Mag/press/3654